

SPORDIPROGRAMM 2022–2025

Tulemusvaldkond	Kultuur ja sport
Tulemusvaldkonna eesmärk	Kultuuripoliitika eesmärk on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ning luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ja mitmekesise kultuuriruumi arenguks ning kultuuris osalemiseks. Spordipoliitika eesmärk on: liikumisel ja spordil on oluline ja kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, rikka elukeskkonna loomisel ning Eesti riigi hea maine kujundamisel.
Valdkonna arengukava	Arengustrateegia „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“
Programmi nimi	Spordiprogramm
Programmi eesmärk	Tagatud on toimiv spordikorralduse süsteem lähtuvalt Euroopa spordi mudelist.
Programmi periood	2022.–2025. aasta
Peavastutaja (ministeerium)	Kultuuriministeerium
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	

Sissejuhatus

Spordijuhtimine on Eestis detsentraliseeritud ning eraõiguslike juriidiliste isikutena tegutsevad spordiorganisatsioonid on oma otsustes iseseisvad. Riigi ja kohalike omavalitsuste roll on õigusaktide, toetuste ja investeringute kaudu luua spordiorganisatsioonidele tegutsemiseks ja elanikkonna liikumisharrastuse edendamiseks soodsad tingimused. Eesti spordipoliitika visiooni, üleriigilised eesmärgid ja prioriteetsed arengusuunad määrab kindlaks Riigikogus kinnitatud arengustrateegia „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“ (edaspidi „Sport 2030“). „Sport 2030“ kohaselt on sport ja liikumine kõikide demograafiliste ja sotsiaalsete sihtgruppide tegevuse tervistava, hariva, meelelahutusliku ja sotsiaalse toimega osa, mis mitmekesistab kultuuri ja noorsootööd ning panustab lõimumisse, tööhõivesse ja majandustegevusse.

Spordiorganisatsioonide roll on sporditegevuse sisuline korraldamine. Eestis ei tegutse ühtegi riiklikku spordiorganisatsiooni ega asutust. Kultuuriministeerium on Tehvandi Spordikeskuse SA üks asutajatest ja Jõulumäe Tervisespordikeskuse SA ainuasutaja. Alates 01.01.2021 teostab Kultuuriministeeriumi Haridus- ja Teadusministeeriumi asemel Eesti Vabariigi nimel asutajaõigusi Spordikoolituse ja –Teabe SA-s. Spordi katusorganisatsioon on Eesti Olümpiakomitee (edaspidi EOK), millel on 31.12.2020 seisuga 122 liiget, sh 68 spordialaliitu, 18 üleriigilist spordiühendust, 19 piirkondlikku liitu ja 17 füüsilist isikut.

„Sport 2030“ on kõikide spordivaldkonna tegevuste kavandamise alus. Spordivaldkonna riiklike tegevuste elluviimise eest vastutab Kultuuriministeerium ning tegevused ja teenused kavandatakse spordiprogrammis. Spordi valdkonna eesmärgid saavutatakse mitmete teiste valdkondade eest vastutavate ministeeriumide, kohalike omavalitsuste ning era- ja kolmanda sektori tegevuste elluviimise koosmõjus. Spordiprogrammi Kultuuriministeeriumi tegevustes ja teenustes kajastuvad ka Tehvandi Spordikeskuse, Jõulumäe Tervisespordikeskuse, Spordikoolituse ja –Teabe Sihtasutuse ning avalik-õigusliku juriidiliste isiku Eesti Kultuurkapitali spordiga seotud tegevused, ressursid ja pakutavad teenused.

Programmi juhtimiskorraldus

Spordiprogrammi koostamise ja elluviimise eest vastutab ning seiret koordineerib Kultuuriministeerium spordi asekancleri juhtimisel. Ministeerium kavandab programmi eesmärgid lähtuvalt strateegiast „Sport 2030“ kooskõlas strateegia „Eesti 2035“ pikaajaliste sihtidega. Elluviidavad tegevused ja prioriteedid lähtuvad Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ülesannetest, on kooskõlas riigieelarve strateegia protsessiga nelja aasta lõikes ning täpsustatakse ühe aasta lõikes riigieelarve protsessis. Kultuuriministeerium uuendab ja pikendab programmi ühe aasta võrra igal aastal, mis tagab kooskõla riigi eelarvestrateegia perioodi ja riigieelarveliste vahenditega. Poliitika kujundamisel toetutakse Eesti Spordiregistri andmetele.

Strateegiadokumendi „Sport 2030“ kohaselt koostab ja esitab Kultuuriministeerium alates 2016. aastast igal aastal Vabariigi Valitsusele ning Riigikogule ülevaate strateegia elluviimisest. Kultuuriminister peab aruande kohta ka aastat kokkuvõtva kõne Riigikogus.

Spordiprogrammi rakendamiseks, mis keskendub Kultuuriministeeriumi rahastatavatele tegevustele, koostab ministeerium igal aastal lisaks tulemusaruande, mis esitatakse Rahandusministeeriumile riigi eelarvestrateegia koostamise protsessis. Peale riigieelarve kinnitamist Riigikogus ja riigieelarve vahendite täiendavat liigendamist Vabariigi Valitsuses, avalikustatakse ministri kinnitatud programmid ministeeriumi veebilehel.

Programmi eesmärk, moodsus ja eelarve

Programmi eesmärk tuleneb „Sport 2030“ peamisest eesmärgist: liikumisel ja spordil on oluline ja kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, elukeskkonna rikkuse loomisel ning Eesti riigi hea maine kujundamisel.

Spordiprogrammi eesmärk täpsustab Kultuuriministeeriumi rolli: tagatud on toimiv spordikorralduse süsteem lähtuvalt Euroopa spordi mudelist.

Tulemusvaldkonna ja programmi mõõdikud

Mõõdik, sh allikas	Algtase (viimane teadaolev tase)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Liikumisharrastusega regulaarselt (2x nädalas 30 min) tegelevate inimeste osakaal 16–64 vanusegrupist, % <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	40,2 (2018)	47	Ei mõõdeta	50	Ei mõõdeta
Spordiorganisatsioonide arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	2703 (2020)	2700	2700	2700	2700
Harrastajate arv spordiklubides ja spordikoolides <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	192 114 (2020)	196 000	200 000	204 000	208 000
Spordiklubides ja spordikoolides sporti harrastavate 5–19 aastaste noorte osakaal kogu vanusegrupist, % <i>Allikas: Eesti spordiregister, Statistikaamet</i>	51,6 (2020)*	56,5	58	59,5	61
Treenerikutsete arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	3693 (2020)	3 475	3 500	3550	3575

* Näitaja arvutamise aluseks on Statistikaameti rahvaarv vanusegrupis 1. jaanuar 2020 ja klubides sporti harrastavate noorte arv 31. detsember 2020. aasta seisuga.

Programmi eelarve

KULUDE JA INVESTEERINGUTE JAOTUS MEETMETE JA PROGRAMMI TEGEVUSTE VAHEL (eur)	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve	2025 eelarve
Spordiprogramm	-33 104 477	-32 974 256	-33 121 386	-33 121 386
Liikumisharrastuse edendamine	-2 156 086	-2 155 816	-2 153 446	-2 153 446
Organiseeritud liikumisharrastuse poliitika kujundamine, toetamine ja arendamine	-2 156 086	-2 155 816	-2 153 446	-2153446
Saavutusspordi edendamine	-30 948 391	-30 818 440	-30 967 940	-30 967 940
Ausa spordi ja sporditurvalisuse tagamise poliitika kujundamine, toetamine ja arendamine	-288 935	-291 191	-293 447	-293 447
Saavutusspordi poliitika kujundamine, toetamine ja arendamine	-30 659 456	-30 527 249	-30 674 493	-30 67 4493

Olukorra lühianalüüs

Spordi riikliku andmebaasi (edaspidi spordiregister) kohaselt oli Eestis 2020. aastal ligi 2500 spordiklubi, 455 spordikooli, üle 3500 spordiobjekti ja ligi 3700 treenerikutsega treenerit.

Eestis on hea ja toimiv spordiorganisatsioonide võrgustik, spordiregister, mis võimaldab teha tõenditel põhinevat spordipoliitikat ning Euroopa üks paremaid treenerite kutsekvalifikatsiooni süsteeme.

EOK liikmeskonda kuuluvate spordialaliitude peamine eesmärk, mis haakub otseselt ka „Sport 2030“ eesmärkidega, on Eesti sportlaste ja võistkondade tulemuslik ning väärikas esindatus rahvusvahelistel tiitlivõistlustel. Tagamaks saavutusspordi arendamiseks soodsaimat keskkonda, on Kultuuriministeerium alates 2015. aastast läbi viinud spordireformi, mille käigus on oluliselt korrastatud spordi rahastamise aluseid. Spordi rahastamise korrastamisega jätkatakse. Spordireformiga seonduvalt käivitati 2019. aastal koostöös EOK-ga Team Estonia projekt, mille eesmärk on tagada kõikidele olümpiamängude ja maailmameistrivõistluste (OM distsipliinidel) esikümne potentsiaaliga sportlastele piisav ettevalmistus ning osalemine tiitlivõistlustel koos kvaliteetsete tugiteenustega. Järgmine samm on koostöös Eesti Kultuurkapitaliga spordi ja kehakultuuri sihtkapitali ümberkujundamine valdavalt liikumisharrastuse projektide toetamiseks ja tippspordi rahastamise osakaalu vähendamiseks.

COVID-19 kriisi tõttu jäi 68% planeeritud MM- ja EM-võistlustest noorte, juunioride ja täiskasvanute vanuseklassides, k.a. Tokyo olümpiamängud, ära, mistõttu 2020. aastal võitsid eesti sportlased tiitlivõistlustelt tavapärasest vähem medaleid (76), millest 6 võideti olümpia distsipliinidel.

„Sport 2030“ üks neljast suurest eesmärgist on see, et valdav osa elanikest liigub ja spordib. Liikumisharrastajate osakaal Eestis oli 2018. aastal 40,2% ning 2016. aastal 42% (Rahvastiku Tervisekäitumise Uuring, uuemad andmed laekuvad 2021. aasta kevadel). Vabal ajal vähemalt poole tunni vältel tervisespordi harrastamise sagedus soo ja vanuserühma järgi on viimase kahe aastaga langenud.

Probleemiks on laste puudulikud liikumisharjumused. Maailma Terviseorganisatsioon WHO soovib liikuda vähemalt 60 minutit päevas, kuid Eesti lastest ei liigu piisavalt 75% (Laste liikumisuuring, TÜ liikumislabor 2015). Suure tõenäosusega jäävad nad ka täiskasvanuna väheaktiivseks. Samuti on suur probleem laste ülekaalulisus: iga neljas 1. klassi laps on ülekaaluline või rasvunud, keskmine kehakaal on tõusnud juba viimased 15 aastat (Euroopa laste rasvumise seire, TAI, 2015/16). „Sport 2030“ strateegia raames on seatud eesmärk, et 2030. aastaks on Eesti jõudnud liikumisaktiivsuses Põhjamaade tasemele.

Viimastel aastatel on jõudsalt kasvanud harrastajate arv spordiklubides ja spordikoolides. Kui 2012. aastal oli harrastajana märgitud 130 839 inimest, siis 31.12.2020 seisuga oli see arv 192 114. Spordiklubides ja spordikoolides sporti harrastavate 5–19aastaste noorte osakaal kogu vanusegrupist moodustas 2020. aastal 51,6%. Kasvanud on spordiorganisatsioonide (sh spordiklubide) arv 2302-lt 2703 organisatsioonini (sisaldab nii tegutsevaid kui ka mittetegutsevaid organisatsioone¹). Selle statistika põhjal saab järeldada, et liikumisaktiivsuse kasvu ei suudeta tagada vaid organiseeritud sportimise korraldamisega.

Spordiaususe valdkonnas on peamine asutus sihtasutus Eesti Antidoping (edaspidi EAD), mis loodi 19.04.2007. Asutusel on kolm tegevussuunda: dopingukontrollide läbiviimine, antidopingualane koolitus- ja teavitustöö ning antidopingualane kohalik ja rahvusvaheline koostöö. 2019. aastal alustati EAD ümberkujundamist, mille tulemusena loodi 18.09.2019 uus sihtasutus Eesti Antidopingu ja Spordieetika Sihtasutus (edaspidi EADSE), mis liitus 2020. aastal EAD'ga. Selle põhikirjalised eesmärgid on edendada Eestis diskrimineerimisvaba, eetilist ja ausat sporti, sh aidata kaasa:

1. dopingu kasutamise ennetamisele;
2. spordivõistlustega manipuleerimise ennetamisele;
3. diskrimineerimise, väärkohtlemise, ahistamise jm ennetamisele spordis;
4. spordivõistlustel osalejate turvalisuse tagamisele;
5. muude spordis esinevate spordi ausust ohustavate probleemide lahendamisele.

2020. aasta lõpus sõlmis Kultuuriministerium EADSE'ga halduslepingu täitmaks spordivõistlustega manipuleerimise vastases võitluses kontaktpunkti rolli.

Eestis toimub igal aastal sadu spordiüritusi, mis lisaks kohaliku elu rikastamisele ja meelelahutuse pakkumisele omavad mõju ka Eesti ja piirkonna majandusele. COVID-19 viiruse leviku tõkestamiseks seatud piirangute tõttu jäid 2020. aastal ära paljud Eestisse planeeritud rahvusvahelised võistlused (näiteks Tallinna Maraton, triatloni EM). See tõttu jäi Eestil, kohalikel omavalitsustel ja ettevõtetel saamata märkimisväärne tulu väliskülastustelt. Suurematest võistlustest õnnestus korraldada iluuisutamise juunioride MM, autoralli maailmameistrivõistluste etapp Rally Estonia ja Tallinna Ironman. Rahvusvaheliste võistluste korraldamist Eestis toetavad riik, kohalikud omavalitsused, erasektor ja ka spordiorganisatsioonid ise. Riik ja kohalikud omavalitsused on loonud hea taristu rahvusvaheliste võistluste korraldamiseks. Eesti spordiorganisatsioonid on läbi aegade korraldanud kõrgetasemelisi rahvusvahelisi spordivõistlusi väga heal tasemel.

¹ Spordiorganisatsioon on mittetegutsev, kui ta on vastava sisulise info edastanud Eesti spordiregistrile.

Meetmed, tegevused ja teenused

Meede 1. Saavutusspordi edendamine

Eesmärk: Eesti on rahvusvahelisel tasandil tulemuslikult ja väärikalt esindatud.

Meetme mõõdikud

Mõõdiku nimi	Algtase (viimane teadaolev tase)**	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Täiskasvanute tiitlivõistlustel olümpiamängude distsipliinidel saavutatud kohad 1–10 <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	7 (2020)	36	36	36	36
Täiskasvanute tiitlivõistlustel mitte olümpiamängude distsipliinidel ja spordialadel saavutatud kohad 1–10 <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	104 (2020)	260	260	260	260
Noorte ja juunioride tiitlivõistlustel olümpiamängude distsipliinidel saavutatud kohad 1–10 <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	30 (2020)	86	86	86	86
Noorte ja juunioride tiitlivõistlustel mitte olümpiamängude distsipliinidel ja spordialadel saavutatud kohad 1–10 <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	78 (2020)	250	250	250	250
Täiskasvanute tiitlivõistluste olümpiamängude distsipliinidel finaalturniiridel osalenud suurekoosseisuliste võistkondade arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	0 (2020)	1	2	0*	2

Täiskasvanute tiitlivõistluste mitte olümpiamängude distsipliinidel ja spordialadel finaaltourniiridel osalenud võistkondade arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	0 (2020)	1	1	1	1
Noorte ja juunioride tiitlivõistluste olümpiamängude distsipliinidel finaaltourniiridel osalenud suurekoosseisuliste võistkondade arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	0 (2020)	2	3	3	3
Noorte ja juunioride tiitlivõistluste finaaltourniiridel mitte olümpiamängude distsipliinidel ja spordialadel osalenud võistkondade arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	0 (2020)	1	1	1	1
Eestis läbiviidud olümpiamängude distsipliinide rahvusvaheliste tiitlivõistluste arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	3 (2020)	20	20	20	20
Eestis läbiviidud mitte olümpiamängude distsipliinide ja spordialade rahvusvaheliste tiitlivõistluste arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	3 (2020)	20	20	20	20

* 2024. aasta on olümpiamängude aasta ning sel aastal ei toimu eraldi suurekoosseisulistele sportmängude võistkondadele Euroopa ega maailmameistrivõistlusi. Arvestades Euroopa-sisest konkurentsi olümpiakohtadele ei ole Eesti võistkondade osalemine hetke olukorda arvestades realistlik.

** COVID-19 viiruse tõttu jäi ära 68% planeeritud MM- ja EM-võistlustest noorte, juunioride ja täiskasvanute vanuseklassides, mis avaldas olulist mõju sihttasemete saavutamisele

Tegevus 1.1. Saavutusspordi toetamine ja arendamine

Eesmärk: Tagatud on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline keskkond saavutusspordi arendamiseks.

Tegevuse määdikud

Määdiku nimi	Algtase (viimane teadaolev tase)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Tegutsevate spordiorganisatsioonide arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	2 369 (2020)	2350	2350	2350	2350
Riigi sihtasutuste sporditaristu on rahvusvahelisel tasemel <i>Allikas: Kultuuriministeerium</i>	Jah (2019)	Jah	Jah	Jah	Jah
Kultuuriministeeriumi tööplaani ülesanded on täidetud <i>Allikas: Kultuuriministeerium</i>	Jah (2019)	Jah	Jah	Jah	Jah
Toetatavate kõrgema kategooria treenerite brutopalka suhe Eesti keskmisesse palka <i>Allikad: Kultuuriministeerium, Rahandusministeerium</i>	0,71* (2020)	0,99	1,00	1,00	1,00

* Arvutatud III kvartali näitajate põhjal.

Tegevuse kirjeldus

Saavutusspordi poliitika kujundamine ja toetamine ning tingimuste loomine spordiga tegelemiseks on Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna peamine roll ja ülesanne. Spordialaliitude, -klubide ja -koolide ning teiste spordiühendustega on Eestis toimiv spordikorraldus, mis tagab võimalused nii noortele kui ka täiskasvanutele harrastus- või tippspordiga tegelemiseks. Ajakohastatud sporditaristu kaudu luuakse kõikjal Eestis tingimused nii saavutusspordi arenguks kui ka liikumisharrastusega tegelemiseks. Tegevuse kaudu toetatakse riiklikult spordiorganisatsioonide harrastus-, tipp- ja noortespordi arendamist, rahvusvaheliste spordiürituste korraldamist, antakse investeeringutoetusi uute spordirajatiste ja lähiliikumisparkade ehitamiseks ning olemasolevate ajakohastamiseks.

Arenguvajadused

Team Estonia on 2018. aastal Eesti Olümpiakomitee poolt ellu kutsutud Eesti tippporti edendav projekt, mille eesmärk on läbi sportlaste toetamise ja neile igakülgse ettevalmistuse tagamise olümpiamängudel ja teistel rahvusvahelistel tiitlivõistlustel medalite võitmine. Selleks, et Eesti sportlased ja võistkonnad oleksid jätkuvalt maailma konkurentsivõimelised on vaja oluliselt suurendada võrreldes praegusega taustajõudude ja tugiteenuste mahtu ja kvaliteeti, suurendada tiitlivõistluste-eelsete treeninglaagrite ja treeningpartnerite arvu, tõsta treenerite igapäevast kaasatust nii ettevalmistavas faasis kui ka tiitlivõistlustel ning suurendada spordialaliitude võimekust regulaarselt tegeleda ja toetada erinevaid andekaid sportlasi ja võistkondi.

Kutsega treenerite arv olles püsinud viimastel aastatel stabiilsena tegi 2020. aastal suure hüppe kasvades ligi 300 inimese võrra. Ilmselt suurt rolli mängis selles treenerite pidev riiklik toetamine, eriti kriisi ajal. Treeneritele väärilise töötasu tagamine on üks prioriteetseid valdkonna eesmärke. Alates 2015. aastast on spordiorganisatsioonidele eraldatud treenerite tööjõukulude toetust, mille eesmärk on aidata spordiorganisatsioonidel tagada treeneritele sotsiaalsed garantiid ning treenerite palga viimine koos spordiorganisatsioonidega Eesti keskmisele tasemele. Alates 2018. aastast kehtib põhimõte, et riik toetab 1,1 miljoni treeningtunni läbiviimist ja kuni 50% treeneri brutotasust, mille ülejäänud osa katavad spordiorganisatsioonid. Treeneritesse panustamine kannab endas laiemat ühiskondlikku rolli. Treenerite palga kasvades on võimalik tagada vajalik inimressurss, kes aitab noortes kasvatada spordiarmastust ning arendab nende kehalisi võimeid ja oskusi, mis aitab omakorda suurendada sporti harrastavate inimeste arvu ja viia ellu riigi huvi spordi ning laiemalt liikumisharrastuse edendamisel. Eesmärk on viia toetatavate kõrgema kategooria (vähemalt 5. kutsetase) treenerite brutopalgaga suhe Eesti keskmise palgani. Lisaks tuleb arvestada, et viimastel aastatel on tõusnud toetust saavate treenerite arv, mistõttu tuleb hakata järgnevatel aastatel tõstma riigi poolt toetatavate treeningtundide arvu tagamaks, et spordiklubidele ei langeks liiga suurt koormust. Kuna 2021. aastaks taotleti ligi 1,3 miljonit toetatavat treeningtundi, siis 2020. aasta lõpus tõsteti 2021. aastal riigi poolt toetatavate treeningtundide piirmääraks 1 175 000 treeningtunnini. 2022. aastal tuleks antud piirmäärat veelgi tõsta 1 300 000 treeningtunnini, 2023. aastal 1 350 000 treeningtunnini, 2024. aastal 1 400 000 treeningtunnini ning 2025. aastal 1 450 000 treeningtunnini.

Kultuuriministeerium on Tehvandi Spordikeskuse SA üks asutajatest ja Jõulumäe Tervisespordikeskuse SA ainuasutaja. Tehvandi Spordikeskuse SA koosseisu kuulub Tehvandi Spordikeskus Otepää, Kääriku spordikeskus Käärikul ning Tartumaa Tervisespordikeskus Elvas. Riik on läbi aegade arendanud eelpool nimetatud keskusi ning kujundanud nendest kõrgel tasemel rahvusvahelistelt tunnustatud mitmekesised treening- ja võistluskeskused nii saavutussportlastele kui harrastussportlastele. Selleks, et olla atraktiivne ja konkurentsivõimeline võrreldes teiste riikidega, on vaja keskusi jätkuvalt arendada. Jõulumäe Tervisespordikeskuses on vaja kaasajastada olemasolev tänaseks amortiseerunud peahoone ja infrastruktuur, ehitada multifunktsionaalsed spordimaja, väikemajade kompleks, rajada lasketiir ja arendada välisportobjekte ning laiendada asfaltkattega liikumisrada. Selleks, et Tehvandi Spordikeskuses tagada valmisolek korraldada rahvusvahelisi talispordivõistlusi sõltumata ilmast ning pikendada võistluste ja laagrite hooaega, on vaja jätkuvalt panustada kunstlume tootmisevõimekuse tõusule ja taristu arendamisse. Tartumaa Tervisespordikeskus on olnud läbi aegade oluline koht laskesspordiga tegelemiseks, kuid sealne taristu amortiseerunud ning vajab uuendamist. Samuti on oluline paranda tingimusi liikumisharrastusega tegelemiseks piirkonnas.

Kultuuriministeerium toetab kahe toetusmeetme kaudu rahvusvaheliste spordivõistluste korraldamist. Samas on viimasel ajal toimunud võistlusi, mis on olnud riigile olulised, aga mida ei ole olnud võimalik toetada olemasolevatest meetmetest. Need sündmused vajavad individuaalset lähenemist ja selliseid võistlusi on toetatud sihtotstarbeliselt Vabariigi Valitsuse reservist. Sellisteks võistlusteks on olnud näiteks Rally Estonia ja meeste võrkpalli Euroopa meistrivõistluste finaaltorniiri alagrupi mängude korraldamine Eestis 2021. aastal. Oluline on jätkata rahvusvaheliste võistluste regulaarset toetamist Kultuuriministeeriumi kahest meetmest, aga samas tuleb leida vajadusel lisavõimalusi ning toetada olulisi rahvusvahelisi võistlusi ka Vabariigi Valitsuse sihtotstarbeliste erietsustega.

Programmiperioodi olulisimad tegevussuunad ja uued algatused:

- Vabariigi Valitsus otsustas 2018. aastal, et 2019. aastast käivitatakse koondise tasemel sportlastele ja edukatele võistkondadele toetussüsteem Team Estonia. Koostöös EOK ja spordialaliitudega on välja töötatud Team Estonia arendamise põhimõtted, mida analüüsitakse jätkuvalt. Valitsus otsustas toetada Eesti spordikoondist edendavat Team Estoniat 2020. aastal 3 miljoni euroga, mis on 2 miljonit enam kui 2019. aastal. Team Estonia eesmärk on toetada medalite võitmist olümpiamängudelt ja tõsta tippspordi kaudu Eesti tuntust. Lähiaastatel on vaja suurendada Team Estonia toetust, et Eesti sportlased ja võistkonnad oleksid rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised.
- Perioodil 2022.– 2025. jätkatakse treenerite tööjõukulu toetuse eraldamist. Aastatega suureneb treenerite arv, laste arv spordiklubides ja sellest tulenevalt ka treenerite poolt antavate treeningtundide maht. On võetud eesmärk, et toetatud täiskohaga töötavate treenerite palk peaks olema võrdne Eesti keskmise palgaga ning sellest tulenevalt on vaja lähiaastatel suurendada toetuse mahtu.
- Koostöös EOK-ga analüüsitakse programmi perioodil rahvusvahelise või riikliku tähtsusega spordiobjektide olemasolu ja seisukorda. Riik aitab vajadusel finantseerida ka spordiobjekte, mis on kohaliku tähtsusega, kui selleks on mõjusad regionaalpoliitilised argumendid ning tagatud on omavalitsuse kaasfinantseering.
- Investeeringutest on olulised veel ka Kääriku Spordikeskuse arendamine, et tagada kõrgel tasemel treeningtingimused meie sportlastele Eestis, Jõulumäe Tervisespordikeskuse kaasajastamine.
- Jätkatakse Eestis toimuvate rahvusvaheliste spordivõistluste korraldamise toetamist. Sealhulgas toetatakse ka võistlusi, mis on laiemalt Eestile olulised ja omavad olulist majanduslikku ja sotsiaalmajanduslikku mõju. Näiteks autoralli maailmameistrivõistluste sarja etapp Rally Estonia 2021. ja 2022. aastal.
- Alates 2022. aastast toimub Audentese Spordigümnaasiumis õppivate andekate noorsportlaste kulude katmine Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve asemel Kultuuriministeeriumi eelarvest.

Teenused:

Spordiorganisatsioonide ja taristu toetamine

Teenuse kaudu aitab riik kaasa sportlastele ja spordiorganisatsioonidele tingimuste loomisele saavutusspordiga tegelemiseks. Kujundatakse saavutusspordi poliitikat ja toetatakse saavutussporti panustavate EOK, spordialaliitude, spordiklubide, spordikoolide ja riigi osalustega sihtasutuste tegevust ning riiklikult oluliste spordiobjektide rajamist. Riik eraldab spordiorganisatsioonidele tegevustoetust, toetab noortesporti ja spordikohtunike tegevust, rahvusvaheliste spordiürituste korraldamist ning annab treenerite tööjõukulude toetust.

Tunnustamine ja toetamine

Riik tõstab esile ja tunnustab tulemusliku tegutsemise ja saavutuste eest sportlasi, sporditegelasi ja treenereid. Selleks määratakse riiklikke spordipreemiaid ja -stipendiume ning premeeritakse tiitlivõistlustel tulemuslikult osalenud sportlasi ja nende treenereid.

Spordimeditsiini toetamine

Tegutseb kompetentsikeskus Spordimeditsiini Sihtasutus, kellele antakse toetust sportlastele spordimeditsiiniliste teenuste kättesaadavaks tegemiseks.

Spordiinfo kogumise ja arendustegevuste toetamine

Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutuse toetamise kaudu tagatakse sporditegevuse korraldamiseks ja juhtimiseks vajalik spordistatistika ja analüüs ning treenerite ja sporditöötajate koolitussüsteemi ning treenerite kutsesüsteemi toimimine. Sporditegevuse korraldamise ja juhtimise ning sporditegevuses osalemise tõhustamiseks peetakse arvestust Eesti spordiorganisatsioonide, spordikoolide, spordiehitiste ja treenerite üle. Treenerikutse andmiseks kogutakse ja väljastatakse vajalikku teavet. Tagatakse spordivaldkonna inimestele suunatud koolituste ja spordi valdkonna trendide analüüsi olemasolu. Peetakse ja arendatakse spordiregistrit, kogutakse spordistatistikat ja infoandmeid ning analüüsitakse neid, samuti hallatakse ja arendatakse treenerikutse süsteemi.

Tegevus 1.2. Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine ja arendamine

Eesmärk: tagatud on ausat sporti ja sporditurvalisust toetav keskkond

Tegevuse mõõdikud

Mõõdiku nimi	Algtase (viimane algtase)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Toimiv ausa spordi ja sporditurvalisuse süsteem <i>Allikas: Kultuuriministeerium</i>	Jah (2020)	Jah	Jah	Jah	Jah
Kultuuriministeeriumi tööplaani ülesanded on täidetud <i>Allikas: Kultuuriministeerium</i>	Jah (2020)	Jah	Jah	Jah	Jah

Tegevuse kirjeldus

Tegevuse raames kujundab Kultuuriministeerium ausa spordi tagamise poliitikat ja toetab Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA (EADSE) tegevust. EADSE põhikirjalised eesmärgid on edendada Eestis diskrimineerimisvaba, eetilist ja ausat sporti, sh aidata kaasa: 1. dopingu kasutamise ennetamisele; 2. spordivõistlustega manipuleerimise ennetamisele; 3. diskrimineerimise, väärkohtlemise, ahistamise jm ennetamisele spordis; 4. spordivõistlustel osalejate turvalisuse tagamisele; ning 5. muude spordis esinevate spordi ausust ohustavate probleemide lahendamisele. Antud valdkondi reguleerivad mitmed konventsioonid, millega Eesti on liitunud. Kultuuriministeeriumi peamine roll on antud konventsioonide töörühmades Eesti huvide kaitsmine ja siseriiklikult antud konventsioonide põhimõtete ja kohustuste täitmise tagamine. Antidopingu valdkonda reguleerivad kaks konventsiooni: Euroopa Nõukogu dopinguvastase konventsioon, mille Eesti ratifitseeris 1997. aastal, ja UNESCO spordis dopingu kasutamise vastane rahvusvaheline konventsioon, millega Eesti liitus 2007. aastal. Need konventsioonid loevad üles riikide valitsuste kohustused dopinguvastases võitluses. 2016. aastal avati allakirjutamiseks Euroopa jalgpallivõistlustel ja teistel spordiüritustel turvalisuse, julgeoleku ja teenindamise lõimitud lähenemisviisi käsitleva Euroopa Nõukogu konventsioon, mis asendab eelmist, 1985. aastal sõlmitud jalgpallivõistluste ja teiste spordiürituste pealtvaatajate vägivalda ning muid korrarikumisi käsitlevat Euroopa konventsiooni. Eesti on uue konventsiooni heaks kiitnud 14.10.2019 ja ratifitseerinud 16.12.2019. Konventsiooni rakendamisega tegelevad lisaks Kultuuriministeeriumile ka Politsei- ja Piirivalveamet ning EADSE roll antud valdkonnas on lähiaastatel kasvamas.

Kokkuleppemängude ja spordis väärkohtlemise vastase võitlusega ei tegele praegu otseselt ükski organisatsioon. Kokkuleppemängude vastases võitluses juhivad riigid Euroopa Nõukogu konventsioonist spordivõistlustega manipuleerimise vastase võitluse kohta. Eesti allkirjastas konventsiooni 2016. aastal, kuid ei ole seda veel ratifitseerinud. Küll aga on Eesti liitunud nn Kopenhaageni grupiga, mis on kokkuleppe mängude vastase võitluse riiklike platvormide ühine mitteametlik töörühm. Väärkohtlemise vastases võitluses spordi valdkonnas eraldiseisvat rahvusvahelist lepingut ei ole. Spordivaldkond lähtub oma tegevustes laste kaitset seksuaalse ärakasutamise ja seksuaalse kuritarvitamise eest käsitlevast Euroopa Nõukogu konventsioonist, Euroopa Nõukogu naistevastase ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsioonist, ÜRO lapse õiguste konventsioonist ning Eestis kehtivatest õigusaktidest ja regulatsioonidest.

Arenguvajadused

- Lähtudes Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA (EADSE) asutamisest tuleb arvestada, et järgnevatel aastatel tuleb EADSE't toetada lisandunud tööülesannete täitmisel, eriti arvestades uurimisvõimekuse väljaarendamist ja koolitussüsteemi laiendamist ka teistele valdkondadele lisaks antidopingule. EADSE'l momendil uurimisvõimekus puudub, kuid lähtudes mitmete riikide praktikast (nt Taani, Soome) oleks uurimisvõimekuse väljaarendamine väga vajalik. 2021.–2025. aastatel võib EAD reform vajada riigipoolset lisarahastust.

Programmiperioodi olulisimad tegevussuunad ja uued algatused:

- EADSE arendab uurimisvõimekust, sh „tarka testimist“, ja laiendab ennetustegevusi asutuse haldusalasse jäävates valdkondades.
- Eesti allkirjastas Euroopa Nõukogu konventsiooni spordivõistlustega manipuleerimise vastase võitluse kohta 2016. aastal, kuid ei ole veel seda ratifitseerinud. Lähtudes Euroopa Liidu (EL) aluslepingutest peab oma liikmesriikidele konventsiooni ratifitseerimise loa andma EL, kuid protsess on jäänud seisma ühe EL-i liikmesriigi vastuseisu tõttu. Siiski on võimalik, et 2021–2025. aastatel EL loa annab, misjärel tuleb Eestil Euroopa Nõukogu konventsiooni spordivõistlustega manipuleerimise vastase võitluse kohta ratifitseerimisprotsessiga edasi liikuda.

Teenused:

Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine

Eesmärk on tagada dopinguvaba aus sport ja liikumisharrastus ning turvaline osalemine spordivõistlustel nii sportlastele kui ka pealtvaatajatele. Ministeeriumi tegevus seisneb õigusruumi loomises, poliitikate ja toetusmeetmete kujundamises, Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA tegevuse toetamises ennetustegevuste ja testimiste läbiviimiseks, kokkuleppemängude Eesti kontaktpunkti rahastamises ning koostöö edendamises Politsei- ja Piirivalveameti ja spordiorganisatsioonidega sporditurvalisuse tagamisel.

Meede 2. Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine

Eesmärk: liikumisharrastust edendav võrgustik ja liikumist soodustav keskkond on loodud.

Meetme mõõdikud

Mõõdiku nimi	Algtase (viimane teadaolev tase)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Liikumisharrastusega regulaarselt (4x nädalas 30 min) tegelevate inimeste osakaal, % 16–64 vanusegrupist <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	14,3 (2018)	18	Ei mõõdeta	23	Ei mõõdeta

Tegevus 2.1 Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine

Eesmärk: liikumisharrastust edendav võrgustik ja liikumist soodustav keskkond on loodud.

Tegevuse mõõdikud

Mõõdiku nimi	Algtase (viimane teadaolev tase)	Sihttase 1 (2022)	Sihttase 2 (2023)	Sihttase 3 (2024)	Sihttase 4 (2025)
Toimiv maakondlike spordiliitude ja liikumisharrastust edendavate organisatsioonide võrgustik (Kultuuriministeerium)	Jah (2019)	Jah	Jah	Jah	Jah
Toetatud on igas maakonnas 1–2 tervisespordikeskust (Kultuuriministeerium)	Jah (2019)	Jah	Jah	Jah	Jah
Kultuuriministeeriumi tööplaani ülesanded on täidetud (Kultuuriministeerium)	Jah (2019)	Jah	Jah	Jah	Jah

Tegevuse kirjeldus

Kultuuriministeeriumi otsene vastutus ja roll inimese liikumisaktiivsuse tõstmisel on organiseeritud liikumisharrastuse, noorte huvihariduse/noortesporti (spordialaliidud/spordiklubid) ja tippspordi arendamine ning sporditaristu ja sportimiseks soodsa õigusruumi loomine. Programmi liikumisharrastuse tegevuse raames rakendatakse regionaalsete maakondlike spordikeskuste toetusmeedet ja toetatakse terviseradade võrgustiku arendamist. Poliitikakujundamises edendatakse inimeste liikumisaktiivsuse tõstmisega seotud valdkondade vahelist koostööd ning puuetega inimeste suuremat kaasatust nii liikumisaktiivsusse kui ka saavutussporti.

Arenguvajadused

Eesti inimeste liikumisaktiivsuse suurendamiseks on vajalik tõhusam valdkondade ülene koostöö. Kultuuriministeeriumi ülesanne on tagada elanikele võimalikult head tingimused organiseeritud liikumisharrastusega tegelemiseks, mis on üks oluline osa elanikkonna liikumisaktiivsuse suurendamisest. Koostöö tõhustamine aitab erinevate valdkondade tegevused omavahel kooskõlla viia ning seeläbi võimaldada terviklikumat ning efektiivsemat lähenemist liikumisaktiivsuse probleemi lahendamisel. Vajalikud on valdkondade ülesed kokkulepped, mille elluviimiseks on olemas ühine nägemus ning tegevuskava.

Liikumisharrastuse arendamiseks on riigil palju erinevaid partnereid – kokku 21, kellega vähemal või rohkemal määral tehakse koostööd. Eelnev tekitab olukorra, kus teadustegevus on koondunud ühte kohta, rakendamine killustunud paljude erinevate omavahel konkureerivate organisatsioonide vahel ning koostöö ja tegevuste koordineeritud korraldamine on raskendatud või ei toimu seda üldse. Vajalik on luua liikumisharrastust üleriigiliselt koordineeriv üksus, millest kujuneks spordiorganisatsioonidele ja kohalikele omavalitsustele keskne strateegiline partner, mille põhiliseks eesmärgiks on riigi strateegiliste eesmärkide saavutamiseks vajalike tegevuste koordineerimine – liikumisharrastuse arendamiseks vajaliku parima maailmapraktika koondamine, selle kujundamine Eestile sobivaks. Koostöös ülikoolidega uute lahenduste väljatöötamine, praegu riigilt toetust saavate organisatsioonide tegevuste tõhususe/mõjususe hindamine, nende nõustamine ja ettepanekute tegemine vajalikeks muudatusteks. Eesmärk on olla peamine partner nii riigile, kohalikele omavalitsustele kui ka spordiorganisatsioonidele, kes igapäevaselt töötavad liikumisharrastuse edendamise vallas, muutes valdkonna tegevused praegusest enam teaduspõhiseks ja efektiivsemaks.

Vajalik on kujundada Eesti Kultuurkapitalist peamine fond, mille kaudu riik rahastab liikumisharrastuse projektipõhiseid üritusi, rohujuuretasandi sporti jt samasisulisi projekte. Praegune probleem on tippspordi püsirahastuse suur osakaal (ligikaudu 50%) Eesti Kultuurkapitali kehakultuuri ja spordi sihtkapitali eelarvest. Vajadus oleks vabastada Eesti Kultuurkapitali rahalised vahendid liikumisharrastuse ja teiste projektipõhiste liikumis- ja sporditegevuste jaoks ning tippspordi rahastada teiste kanalite kaudu.

Vajalik on maakondade spordiliitude võimestamine koostöös kohalike omavalitsustega. Seejuures on oluline saavutada olukord, kus kohalikud omavalitsused tähtsustavad praegusest enam maakondade spordiliite kui strateegilisi partnereid ning seeläbi panustavad läbi maakonna spordiliidu tegevuste inimeste tervisesse ning heaolusse.

Puuetega inimeste liikumisharrastuse ning spordiga tegelemise tingimuste parandamiseks on vajalik luua valdkondade eest vastustavatele organisatsioonidele head tingimused, et neil oleks võimalik viia ellu valdkonna jaoks olulisi muudatusi ning tegeleda arendustööga. Praegu on probleem puuetega inimeste integreerimine tavapärasesse liikumisharrastuse ning spordisüsteemi, mis on vajalik erinevatele ühiskonnagruppidele võrdsete tingimuste loomiseks ühiskonnaelus osalemiseks.

Programmiperioodi olulisimad tegevussuunad ja uued algatused

- Jätkatakse puuetega inimeste spordi katusorganisatsioonide võimaluste parandamisega, et kaasata rohkem puuetega inimesi liikumisharrastusse ja võimaldades parimatel sportlastel tegeleda tippspordiga.
- Koostöös kohalike omavalitsustega jätkub maakondade spordiliitude, kui kohaliku tasandi liikumisharrastuse eest vastutavate organisatsioonide, arendamine ja võimestamine. Riik panustab tegevustoetuste kaudu maakondade spordiliitude tegevusse, kes pakuvad teenuseid kohalikule elanikkonnale.
- Programmiperioodil jätkub multifunktsionaalsete, aasta ringi kasutatava jalgpalli sisehallide rajamine. Hallide rajamise peamine eesmärk on tagada kohalikule elanikkonnale mitmekesised sportimisvõimalused, perspektiivis kõikides maakonnakeskustes. 2022. aastal alustatakse hallide rajamisega Viimsisse, Jõgevale, Paidesse ja Narva.
- Jätkub regionaalsete tervisespordikeskuste arendamine. Kultuuriministerium algatas 2019. aastal uue taotlusvooru tervisespordikeskuste toetamiseks. Igas maakonnas on välja valitud kuni kaks tervisespordikeskust, mida järgmise nelja aasta jooksul toetatakse. 2022. aastani jätkub regionaalsete tervisespordikeskuste arendamine olemasoleva toetusmeetme raames. 2022. aastal töötatakse välja põhimõtted, kuidas meetmega jätkatakse pärast 2023. aastat.

- Liikumisaktiivsuse probleemi lahendamiseks on Kultuuriministeerium panustanud rahvastiku tervise arengukava loomisesse, mille üheks osaks on toitumise ja liikumise roheline raamat. Rohelise raamatu kinnitamise järgselt Vabariigi Valitsuses panustab Kultuuriministeerium rohelises raamatus kirjeldatud meetmete elluviimisesse.
- Liikumisharrastuse edendamise reformi elluviimine eesmärgiga tõhustada liikumisharrastuse valdkonna juhtimist ja suurendada koostööd spordiorganisatsioonide ja kohalike omavalitsustega. Selleks koondatakse eri valdkondade kompetentsid, kes lähtuvad maailma parimast praktikast ja töötatakse välja teaduspõhised lahendused, kuidas Eestis parimal viisil liikumisharrastust edendada.

Teenused:

Organiseeritud liikumisharrastuse toetamine

Kultuuriministeerium edendab liikumisharrastust organiseeritud liikumisharrastusse enim panustavate partnerorganisatsioonide tegevuse ja projektide toetamise ning liikumist soodustava taristu, peamiselt regionaalsete tervisespordikeskuste ja terviseradade arendamise kaudu.